

خرافه و عامه دینے

در گفت و گو با
دکتر غلامرضا صدیق اورعی
دکتر ابوالفضل ساجدی
دکتر ابراهیم فیاض

به کوشش سید رضا کلوری

— خرافه و جامعه دینی —

سید رضا کلوری
ناشر: انتشارات کانون اندیشه جوان
چاپ اول: ۱۳۹۴
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان
طراح جلد: آرزو آقابابائیان
چاپ و صحافی: هنگام

کانون اندیشه جوان

سرشناسه: کلوری، سید رضا، ۱۳۵۱-
عنوان و نام پدیدآور: خرافه و جامعه دینی / سید رضا کلوری
مشخصات نشر: تهران: کانون اندیشه جوان، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص.
قیمت: ۱۰۰۰۰ ریال شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۹-۲۰۱-۰
وضعیت فهرست‌نویسی: فبیای مختصر
شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۱۵۹۱۸
نمایشگاه و فروشگاه دائمی: تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۴
تلفن: ۸۸۵۰۵۱۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱
حق چاپ برای ناشر محفوظ است

فهرست

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: گفت و گو با دکتر اورعی.....	۱۵
تعریف خرافه در نگاهی عام و از منظر جامعه شناختی.....	۱۵
گونه شناسی خرافه ها.....	۱۸
نقش عامل نقل در ایجاد باورهای خرافی.....	۱۹
ساحت خرافه، حوزه امور مقدس یا غیر مقدس.....	۲۰
بررسی نسبت خرافه و دین؛ جست و جوی خرافه باوری در حوزه.....	۲۲
خرافات پدیده ای محدود به زمان و جامعه خاص یا امری فرامکانی ...	۲۳
ارزیابی عینی فر خرافه باوری در حوزه مقوله های دینی در جامعه ایران.....	۲۴
خرافه و کارکردهای مثبت!.....	۲۶
عقلانیت برآورنده نیازهای عاطفی؛ راهکاری برای زدودن خرافه.....	۲۸
پالایش تخصصی منقولات دینی از خرافات.....	۲۹
کارکردهای منفی خرافه باوری در جامعه دینی.....	۳۰
تأثیر خرافه باوری بر سطوح مختلف دین داری ...	۳۱
راهکارهای پیشگیری از نفوذ و گسترش خرافه گرایی در جامعه دینی.....	۳۲

- ۳۳..... راهکارهای تربیتی کاهش میزان خرافه‌باوری در سطوح فردی.....
- ۳۴..... خلاصه معرفتی، منشأ خرافه.....
- ۳۵..... ارزیابی تزایدی و کاهش‌ی بودن روند خرافه‌باوری در ایران پس ۳۵
- ۳۶..... ارزیابی روند خرافه‌باوری با فرض پیشرفت عامل معرفت ۳۶
- ۳۷..... تفاوت سطح مسئله شدن پدیده‌های خرافاتی..... ۳۷
- ۳۹..... خرافه و نقش رسانه‌های جمعی..... ۳۹
- ۴۱..... فصل دوم: گفت‌وگو با دکتر ساجدی..... ۴۱
- ۴۲..... چیستی و مفهوم‌شناسی خرافه..... ۴۲
- ۴۷..... نقش تثبیت‌شدگی در باورهای خرافی؛ باورهای خرافی و برانگیختگی؛ ۴۷
- ۴۹..... مؤلفه‌های باورهای خرافی..... ۴۹
- ۵۰..... گونه‌شناسی خرافه‌ها..... ۵۰
- ۵۵..... تفاوت ادیان در خرافه‌باوری..... ۵۵
- ۵۶..... جایگاه عقل در اسلام و تطبیق آن با دیگر ادیان..... ۵۶
- ۶۴..... دین پاسخ‌گو به نیازهای اساسی درونی انسان و خرافه‌باوری دین‌داران!..... ۶۴
- ۶۷..... خرافه و بیشترین تصادم و آسیب در نسبت با دین..... ۶۷
- ۷۱..... تفاوت ادیان در میزان بازدارندگی دین‌داران از خرافه‌باوری..... ۷۱
- ۷۴..... نسبت تحریف و خرافه..... ۷۴
- ۷۶..... دین‌داران و گرایش‌های خرافی..... ۷۶
- ۸۵..... تأثیر خرافات بر سطوح دین‌داران (سطوح، معرفتی، قلبی و رفتاری)..... ۸۵
- ۸۷..... تأثیر خرافات در ابعاد مناسکی دین..... ۸۷
- ۸۹..... فصل سوم: گفت‌وگو با دکتر فیاض..... ۸۹
- ۸۹..... چیستی و مقوله‌شناسی خرافه..... ۸۹

- نسبت خرافه با دانش و علم..... ۹۴
- تخیل عنصر جداکننده خرافه از علم..... ۹۴
- تخیل، خرافه و بازتولید دانش..... ۹۵
- افراط در علم و عقلانیت باوری، ظهور تخیل و خرافه..... ۹۶
- شباهت‌ها و تفاوت‌های خرافات جهان پیشین و معاصر..... ۹۷
- عامل ترویج خرافه‌باوری در جامعه؛ گرایش افراد و نقش سازمان‌ها..... ۹۹
- عوامل مؤثر بر شکل‌گیری و ترویج خرافه‌باوری..... ۱۰۲
- پیامدهای منفی خرافه‌باوری در جامعه دینی کارکرد مثبت باورهای خرافی!..... ۱۰۴
- راهکار مقابله با خرافه‌گرایی در جامعه دینی ایران..... ۱۰۸
- حل مشکل؛ حرکت از راهکارهای نظری یا عملکردها و سیاست‌ها..... ۱۱۰
- تأکید بر آگاهی و سطوح نظری..... ۱۱۱
- تفسیر نسبت عقلانیت مدرن با رواج خرافه‌ها در جوامع مدرن..... ۱۱۳
- خرافه‌باوری در میان دین‌داران در ایران پیش و پس از انقلاب، ... ۱۱۸
- نتیجه‌گیری..... ۱۲۳
- کتابنامه..... ۱۳۳
- نمایه اعلام..... ۱۳۵
- تصاویر..... ۱۳۷

پیشگفتار

کتاب حاضر در صدد است تصویری عمیق از نسبت خرافه و دین ارائه کند. عقل مدرن، با تبعیت از مؤلفه‌های دوران روشنگری، داعیه پالایش اندیشه بشر از خرافات را سر داده است؛ اما معیار، خرافه را اثبات‌ناپذیری توسط عقل جزیی‌نگر قلمداد کرده و بدین ترتیب، بسیاری از آموزه‌های وحیانی را که امکان اثبات توسط عقل جزیی ندارد، خرافه می‌پندارد. این تحقیق قصد دارد ضمن مفهوم‌شناسی و بررسی خاستگاه فردی و اجتماعی خرافه، اتهام خرافاتی بودن حقایق وحیانی را پاسخ داده، پیامدها و راهکارهای مقابله با خرافه را بررسی کند.

این اثر در گروه بینش و اندیشه مرکز پژوهش‌های جوان سامان یافته است. این مرکز یکی از زیرمجموعه‌های پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی^۱

۱. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با توجه به بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پروری و نوآوری درباره زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن، پرداخت علمی و روزآمد به رخدادهای فکری و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری قشرهای تحصیل‌کرده و نسل جوان کشور، به عنوان نهادی علمی - پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد. این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیردولتی و غیرانتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده «حکمت و دین‌پژوهی»، «نظام‌های اسلامی»، «فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری دینی» و همچنین «مرکز پژوهش‌های جوان» فعالیت می‌کند.

است که و تلاش کرده در راستای تأمین اهداف پژوهشگاه در حوزه جوانان و برای نخبه‌پروری، تعمیق و ارتقای معرفت دینی نسل نو، معرفی الگوهای رفتاری و گره‌گشایی و پاسخ‌گویی به اقتضائات و نیازهای فکری، فرهنگی و اجتماعی مخاطب جوان، در قالب گروه‌های علمی «بینش و اندیشه»، «مطالعات فرهنگی و اجتماعی»، «نظام‌ها و مطالعات انقلاب اسلامی»، «اخلاق، تربیت و روان‌شناسی»، «سنت‌های حوزوی و آداب طلبگی» و «ادب و هنر» آثاری را تولید و ارائه کند.

سطح کتاب پیش‌روی، دانش‌جوست؛ مخاطبان «کتاب دانشجو» دانشجویان مقاطع کاردانی و کارشناسی هستند که به طور معمول ۱۸ تا ۲۶ سال دارند. این گروه ضمن تجلیل از آقای سیدرضا کلوری در ارائه کتاب خرافه و جامعه دینی، زحمات ارزیابان محترم علمی کتاب آقایان دکتر سیدحسین شرف‌الدین و دکتر شمس‌الله مریجی را ارج می‌نهد و آمادگی خود را برای دریافت پیشنهادهای شما خواننده گرامی اعلام می‌کند.

گروه بینش و اندیشه

مرکز پژوهش‌های جوان